

Aldersbestemming av elg

For å bestemme alderen til felte dyr må man se på tennene til det felte dyret. Vi vil i det følgende beskrive hvordan man kan avgjøre om den felte elgen er 1,5 år eller eldre.

Elgkalver bærer melketenner som senere skiftes til permanente tenner. Tannskiftet finner sted i løpet av høsten dyret fyller 1,5 år. Ungdyr som felles under jakt kan derfor ha noe ulike tannsett. Det er vanlig å skille mellom «tidlig» og «sent» utviklede ungdyr.

- 1) «Sent utviklede ungdyr» er ikke ferdig med tannskiftet når de felles. Disse er derfor lette å aldersbestemme ved at man ofte kan se melketennene som sitter igjen i kjeven på dyret. Disse sitter da gjerne på toppen av de nye kinntennene som er på vei opp gjennom tannkjøttet.

Et tips til første «sjekkpunkt» er imidlertid at man ser på fremtennene til det felte dyret (Figur 1). Sent utviklede dyr vil her ofte ha melketenner igjen eller nye permanente tenner på vei opp gjennom tannkjøttet. Melketennene er langt mindre enn de nye permanente tennene. For å sjekke dette kan man studere tennene til en felt kalv.

1,5 ÅR (sent utviklet)

ELDRE DYR

Figur 1. En voksen elg har 8 fremtenner i underkjeven (høyre bilde). Sent utviklede ungdyr kan derfor lett aldersbestemmes ved å sjekke fremtennene. Bilde til venstre viser et ungdyr som har skiftet fire tenner. De resterende tenner er på vei opp gjennom tannkjøttet. NB! Tidlig utviklede ungdyr vil kunne ha 8 nye tenner på plass i underkjeven. Da må en se på kinntennene/«jekslene» for videre kontroll.

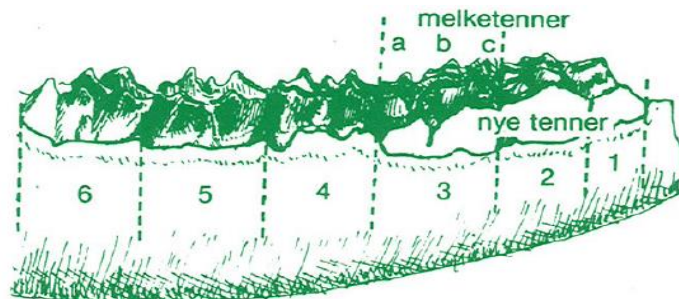
- 2) «**Tidlig utviklede ungdyr**» vil ha gjennomført tannskiftet og ha de nye, permanente tennene på plass når de felles under jakt. Dette gjelder både fremtennene og kinntennene.

Om dette er tilfellet vil de tre fremste kinntennene være nye og helt hvite i fargen. Tann nr. 3 vil da være todelt (Figur 2).

1 1/2 år (tidlig utviklet)

Under gode betingelser og særlig i oktober, er det normalt at 1 1/2-åringene har 6 synlige kinntenner, og at de 3 forreste er nye og hvite. Tann nr. 3 vil da være **todelt** (a, b).

1 1/2 år (seint utviklet)

Når elgen er 1 1/2 år, har den om høsten oftest 6 kinntenner i hver kjevehalvdel, men det forekommer særlig i september at tann nr. 6 ennå ikke er kommet opp av tannkjøttet. Da vil heller ikke de blivende tenner 1, 2 og 3, ha brutt gjennom tannkjøttet, og de gamle, slitte melketennene sitter igjen på toppen av de blivende tennene. Hvis dette er tilfelle, er tann nr. 3 fortsatt **tre delt** (a, b, c).

Figur 2. Prinsippkisse for tannsett hos 1,5 år gammel elg hentet fra et standard «sett elg» skjema.

Øvrige tips

Foruten å kunne klassifisere elgens alder i kategoriene kalv, 1,5 år, eller eldre dyr (2,5 år eller eldre), ut i fra tannsettet, kan man med litt trening også få et inntrykk av de eldre dyras alder.

Den skjønnsmessige vurderingen gjøres enklest med bakgrunn i grad av slitasje på de to midterste fremtennene. Noe av det man kan se etter er:

1) «Slitekanter» i emaljen

Etter hvert som årene går og dyra blir eldre, vil tannslitasjen i stadig større grad gjøre seg gjeldende. Fremtennene vil slites ved at de gnisses mot hverandre, og av beiting av kvister og skudd. Emaljen som stikker opp av tannkjøttet vil derfor bli både smalere og «buttere» dess større tannslitasjen blir (Figur 3).

2) Brun stripe i emaljen

Beinstrukturen i tanna kommer til syne i stadig større grad med økende alder/slitasje. Dette vises som en brun stripe langs tannspissen (figur 4). Siden denne vanligvis kommer til syne ved ca. 4,5 års alder, er den av enkelte kalt «fireårsstripa». Den blir mer og mer synlig med økende alder.

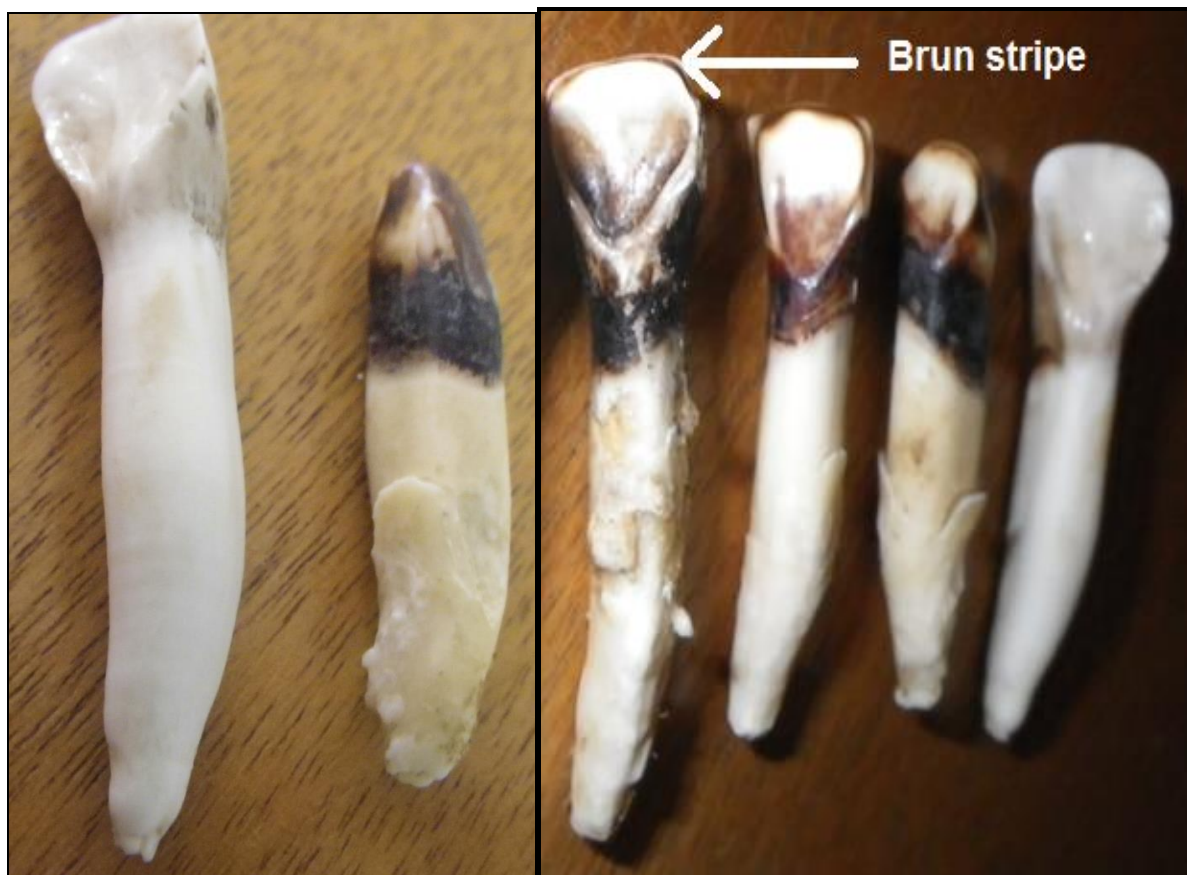
3) Tannrot (etter trekking)

Hos ungdyr er tannrota hul, men vil gradvis lukke seg og bli mer massiv med økende alder. Forkalkninger og «klumpete» tannrot er derfor en god indikasjon på at dyret er gammelt, mens en slank og «glatt» tannrot er mer typisk for yngre dyr.

Siden individuelle forskjeller selvsagt forekommer, vil disse punktene bare gi en pekepinn på dyrets alder. Eksakt alder får man kun ved å snitte tennene og telle «årringer».

Figur 3. Fra venstre mot høyre; framtann av elg på 1,5, 2,5, 3,5, ..., 10,5 år.

Figur 4. Illustrasjonen til venstre viser hvordan ei framtann kan se ut ved hhv. 1,5 (venstre) og 15-20 års alder (høyre). Bilde til høye viser den brune stripa som kommer til syne ved ca. 4 års alder, og som blir mer synlig år for år. På bildet vise tenner fra dyr på hhv. 8,5, 9,5 og 10,5 år, samt ungdyrtann helt til høyre.

Spørsmål om aldersbestemming kan rettes til:

Morten Meland, e-post: mm@fnat.no, (tlf: 91 71 43 21),